

5. ความเชื่อ

ท่านอยากจะได้เงินใช้สัก 100,000 บาท โดยไม่ต้องเสียภาษีใหม่ ?
 เพื่อให้จะได้เงินจำนวน 100,000 บาท นั้น ท่านต้องยอมรับพันธกับข้าพเจ้าว่า
 เมื่อท่านโยนโช้ฟองหนึ่งลงบนพื้นคอนกรีตโช้จะไม่แตก ถ้าหากท่านทำโช้แตก ท่าน
 จะต้องจ่ายเงินให้แก่ข้าพเจ้า 10,000 บาท ท่านมีโอกาส 1 ใน 100 เท่านั้น
 เอง ท่านจะยอมรับพันธใหม่ ? ถ้าท่านไม่ยอมรับท่านมีเหตุผลอย่างไร แน่نونที่
 เกี่ยวท่านคงไม่ยอมให้ความอยากได้เงิน 100,000 บาทมีอิทธิพลจูงใจท่านจนยอม
 รับพันธกับข้าพเจ้า ทั้งนี้เพราะท่านมีความเชื่อพื้นฐาน (belief orientation)
 ซึ่งได้จากประสบการณ์ว่า เปลือกโช้ที่เปราะบางมากเพียงแตกกระทบกับของแข็ง
 เพียงเบา ๆ ก็อาจจะแตกได้ จากความเชื่อนี้ทำให้ท่านไม่กล้าพนัน

ผู้เขียนได้สอบถามบุคคลเป็นจำนวนร้อยคน ในจำนวนนี้มีเพียง 2 คน
 เท่านั้นที่เอนเอียงยอมรับพันธ ซึ่งมีโอกาสเพียง 1 ใน 100 นี้ บุคคลทั้งสองนี้
 เป็นวิศวกร เขาคิดว่าเขามีวิธีการที่โยนโช้ลงบนพื้นคอนกรีตโดยจะไม่ทำให้โช้แตก
 การที่คนเพียงสองคนคิดว่าตนเองทำได้ ในขณะที่คนอื่นคิดว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะทำ
 เช่นนั้น จากจุด ๆ นี้แสดงให้เห็นว่า ความเชื่อในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง
 โดยเฉพาะนั้นจะมีพลังอำนาจเหนือกว่า เป้าหมาย (goals) ที่แข็งแรง

ความเชื่อ (belief orientation) ที่มีต่อการกระทำอย่างใด
 อย่างหนึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะมองข้ามไปไม่ได้ ระบบความเชื่อสามารถอธิบายได้ใน
 ลักษณะที่เป็นความเชื่ออย่างมีระบบ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ

ในท้ายหนังสือได้เสนอข้อมูลที่ไต่จากการศึกษาวิจัย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงขอบเขตความเชื่อที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ประชาชน การเป็นผู้นำ การศึกษา เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น เมื่อพิจารณาจากกลุ่มของระบบความเชื่อที่ประกอบกันขึ้นเป็นระบบความเชื่อทางศาสนา หลักของศาสนาจะต้องมีลักษณะเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องพระเจ้าสร้างโลก และสรรพสิ่งต่าง ๆ ในโลก ยกเว้นศาสนาพุทธซึ่งไม่มีหลักความเชื่อว่าเป็นผู้สร้างโลก แต่เชื่อว่าการรวมกันเป็นหนึ่งเดียวและสรรพสิ่งต่าง ๆ ความเชื่อที่แตกต่างกัน จะนำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดของธรรมชาติของมนุษย์ ค่านิยมและเป้าหมายแตกต่างกันไปด้วย

ระบบความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกันก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด ประวัติศาสตร์อันยาวนานของสงครามศาสนามีผลกระทบต่อมวลมนุษยชาติอย่างมากมายมหาศาล ซึ่งก็คงมีอยู่ในสังคมจนกระทั่งปัจจุบันนี้ สงครามกลางเมืองนำไปสู่การแตกแยกระหว่างประเทศอินเดียและปากีสถาน ซึ่งก็มีรากฐานมาจากความแตกต่างทางศาสนา และการต่อสู้ในประเทศไอร์แลนด์เหนือเป็นผลโดยตรงจากการขัดแย้งทางศาสนา ถ้าเรามองดูที่ระบบศาสนาใหญ่ ๆ ของโลก เช่น ศาสนาพุทธ ศาสนาฮินดู อิสลาม ยิว คริสเตียน ซินโต เราจะเห็นความแตกต่างในกลุ่มของความเชื่อของระบบศาสนาเหล่านี้ และระบบความเชื่อเหล่านี้ถูกแปลงมาเป็นการกระทำ คำสั่งสอนของศาสนาจะช่วยให้มนต์วาจิติใจของสมาชิกในสังคมให้ปฏิบัติตามได้ และสามารถปลุกฝังให้เกิดความเชื่อศรัทธาต่อสมาชิกของสังคม เพื่อให้สังคมปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน

ระบบความเชื่ออื่น ๆ ที่จะต้องพิจารณาได้แก่ ระบบเศรษฐกิจ และระบบการเมืองและการปกครอง ประชาธิปไตย คอมมิวนิสต์ ฟาสซิสต์ และราชาธิปไตย เป็นแนวความคิดที่อธิบายถึงระบบการเมือง การปกครอง ระบบนายทุน ระบบสังคมนิยม ระบบศักดินา และระบบเกษตรกรรม หมายถึงระบบเศรษฐกิจ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับระบบการเมืองโดยเฉพาะ ระบบแต่ละระบบเหล่านี้ประกอบด้วย หน่วยของความเชื่อ ซึ่งสนับสนุนพฤติกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับวิถีทางที่มนุษย์ถูกปกครอง และวิธีการซึ่งเขามีปฏิสัมพันธ์ต่อบุคคลอื่น ๆ ในสังคม ระบบความเชื่อเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจเหล่านี้จะหล่อหลอมบุคคลในชาติให้มีพฤติกรรมแตกต่างไปจากบุคคลในสังคมอื่น ๆ ที่มีระบบความเชื่อแตกต่างกันออกไป

หรืออีกนัยหนึ่ง ระบบปรัชญา มุ่งเน้นไปยังคำถามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของมนุษย์และลักษณะของชีวิต ความลึกลับ ด้พิความจริงแท้ ด้พิการถือปฏิบัติ และด้พิการเกิดมีขึ้น เป็นตัวแทนของแนวความคิดทางปรัชญาที่แตกต่างกัน ระบบปรัชญาแต่ละชนิดจะมีหน่วยของความเชื่อสนับสนุนอยู่

ในวิชาพฤติกรรมศาสตร์ มีทฤษฎีที่แสดงให้เห็นระบบความเชื่อที่ต่างกัน ทฤษฎีเหล่านี้จะเชื่อมโยงกับบุคคลโดยเฉพาะ ตัวอย่างเช่น ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ศาสตร์ (psycho-analytic theory) ทฤษฎีสังคมนิยม (socialist theory) ทฤษฎีวิวัฒนาการ (evolutionary theory) ทฤษฎีการกระตุ้นและการตอบสนอง (stimulus-response theory) ทฤษฎีอาณาเขต (field theory) ทฤษฎีความสัมพันธ์ของคนในสังคม (interpersonal relation theory) ทฤษฎีพัฒนาการ (development theory) ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ประโยชน์ (structural-functionalism theory)

ทฤษฎีบทบาท (role theory) ทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์กันโดยใช้สัญลักษณ์ (symbolic interactionism) ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (exchange theory) และทฤษฎีความสมดุลย์ (balance theory) ทฤษฎีเหล่านี้เป็นตัวแทนของระบบความเชื่อ จากตัวอย่างเล็ก ๆ น้อย ๆ เหล่านี้ทำให้มองเห็น อาณาเขตหรือพื้นที่ซึ่งถูกความเชื่อครอบคลุมอยู่และด้วยเหตุนี้ความเชื่อจึงมีความสำคัญต่อการกระทำทางสังคม

ระบบความเชื่อนั้นเกิดขึ้นมาจากความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ ด้วยเหตุนี้ความเชื่อต่อสิ่งต่าง ๆ จะไม่มีที่สิ้นสุดนอกจากนี้ความเชื่ออย่างเดียวกันมีผลกระทบต่างกันในฐานะการกระทำทางสังคม

หนึ่งขึ้นอยู่กับข้อมูลที่มีอยู่ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง โดยเฉพาะ และแหล่งของข้อมูลที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ สำหรับความเชื่อของบุคคลอาจจะมีพื้นฐานที่แน่นอน และอาจจะมี ความเชื่อมั่นในข้อเท็จจริงของเขา แต่ความเชื่ออื่น ๆ อาจจะมีพื้นฐานจำกัด ครั้งหนึ่งเคยเชื่อกันว่าโลกที่เราอาศัยอยู่มีลักษณะแบนต่อมานักวิทยาศาสตร์ได้ค้นพบหลักฐานและพิสูจน์ได้ว่าโลกมีลักษณะกลมเหมือนผลส้ม ความเชื่อที่เคยยึดถือในครั้งหนึ่งก็ถูกล้มล้างไป ด้วยเหตุนี้ จึงไม่มีอะไรที่เราจะรู้และเชื่ออย่างสมบูรณ์ และแน่นอนตลอดไป ข้อมูลหรือข่าวสารใหม่ ๆ สามารถเปลี่ยนแปลงความเชื่อเก่า ๆ ที่มีอยู่ได้ ด้วยเหตุนี้ ความเชื่อที่เกิดขึ้นอาจจะอธิบายได้ว่าเป็นความเชื่อที่มีปริมาณความเที่ยงตรงแตกต่างกันไป ความเชื่อที่ได้รับการยอมรับจากบุคคล จะกลายเป็นความจริง (fact) ของเขาและเขามีความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติตามความเชื่อที่เขาได้อยู่

การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ (referents)

1. สิ่งที่เราเชื่อว่าเป็นเรื่องจริงหรือเรื่องโกหก เป็นสิ่งที่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตน
2. สิ่งที่เราได้กระทำแล้วในอดีต และพฤติกรรมที่มีลักษณะเฉพาะคือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
3. ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ และผลที่ติดตามมาของความสัมพันธ์เหล่านี้
4. พยานหลักฐานต่าง ๆ ที่สนับสนุนความเชื่อ และปริมาณของความแน่นอน ซึ่งบุคคลเชื่อถือได้

ชนิดของข้อมูล ทั้งกล่าวมาแล้วข้างต้น มีอยู่ในห้องสมุด ตำรา วารสารต่าง ๆ ข้อมูลเหล่านี้จะประกอบกันขึ้นเป็นความเชื่อพื้นฐานของบุคคล

หลังจากที่ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของความเชื่อพื้นฐาน และได้อธิบายลักษณะของสิ่งต่าง ๆ แล้ว ต่อไปจะได้อธิบายถึงความหมายของความเชื่อพื้นฐาน 2 ประการด้วยกัน คือ

ก. คำจำกัดความทั่วไป

ความเชื่อประกอบด้วยความคิดของแต่ละบุคคล หรือความคิดของกลุ่มรวมกันที่มีต่อลักษณะของสิ่งต่าง ๆ

ข. คำจำกัดความเฉพาะเจาะจง

ความเชื่อประกอบด้วย การรับรู้ของแต่ละบุคคลหรือของกลุ่มต่อสิ่งที่เกิดขึ้นและลักษณะของสิ่งต่าง ๆ พฤติกรรมของสิ่งต่าง ๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ เหล่านั้น

สังคมไม่ได้เสนอระบบความเชื่อที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างสมบูรณ์ให้แก่สมาชิกความเชื่อที่มีอยู่ในสังคมอาจจะได้รับการยอมรับ หรือถูกคัดค้านก็ได้ สังคมเสนอความเชื่ออย่างจำกัด ส่วนใหญ่อาจจะเป็นที่ยอมรับ แต่มีเพียงส่วนน้อยที่นำไปปฏิบัติ ไม่มีการเลือกอย่างแท้จริง เข้ามาเกี่ยวข้องกับยอมรับระบบความเชื่อไปปฏิบัติ บุคคลที่ได้รับการเลี้ยงดู ในระบบความเชื่ออย่างหนึ่ง ระบบความเชื่อนั้นก็กลายเป็นส่วนหนึ่งของการ เรียนรู้ทางสังคมตามธรรมชาติของเขาอย่างไรก็ดี ในบางโอกาส การเลือกอย่างแท้จริงก็มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วย

มีปัจจัยอยู่หลายประการที่มีส่วนในการตัดสินใจของบุคคล การยอมรับความเชื่อเหล่านั้น อาจจะเนื่องมาจากประสบการณ์ส่วนตัวที่พอใจหรือไม่พอใจกับสิ่งนั้น หรือได้รับข้อเสนอที่ตรงกันเป้าหมายของผู้กระทำ

ผู้กระทำสามารถประสานความเชื่อหลายอย่าง ๆ เข้าด้วยกันทราบเท่าที่ความเชื่อเหล่านั้นไปช่วยกันได้ ผู้กระทำมักจะแยกความเชื่อออกเป็นส่วน ๆ จากกัน ถ้าหากความเชื่อสองอย่างขัดกัน เขามักจะจัดความเชื่ออย่างหนึ่งทิ้งไปและเหลือไว้อย่างหนึ่ง ผู้กระทำมีส่วนร่วมในระบบสังคมนั้นมาก เขาจะยอมรับความเชื่อของระบบสังคมนั้นมากขึ้น เขาอาจจะมีชีวิตอยู่โดยใช้กลไกต่อสู้กับความขัดแย้งที่เกิดขึ้น แต่ถ้าความขัดแย้งมีมาก เขาจะไม่ยอมรับหน่วยความเชื่ออย่างมีระบบนั้น

โดยปกติ การต่อสู้เพื่อตัวเองย่อมมาก่อนการต่อสู้เพื่อระบบที่บุคคลมีส่วนร่วมถ้าผู้กระทำประพฤติก้าวในลักษณะที่ตรงข้ามกับบรรทัดฐาน หรือความเชื่อของระบบสังคม เขามักจะสร้างเหตุผลที่จะมาช่วยสนับสนุนการกระทำของเขา ผู้กระทำมักจะคัดค้าน หรือถอนตัวจากระบบสังคมที่มีระบบความเชื่อที่ไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของตน

การเปลี่ยนระบบความเชื่อใหม่ เรียกว่า Conversion กระบวนการเปลี่ยนแปลงความเชื่อนี้ ประกอบด้วยการยอมรับและประสานระบบความเชื่อที่แตกต่างไปจากความเชื่อเดิมที่เคยยึดถือ อย่างไรก็ตาม ระบบความเชื่อใหม่ไม่ใช่เป็นสิ่งใหม่อย่างแท้จริง แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผลอยู่ก่อนแล้ว ระบบความเชื่อใหม่ ๆ แทบจะไม่ได้สร้างขึ้นเลย การเปลี่ยนแปลงความเชื่อของบุคคลจะง่ายยิ่งขึ้นเมื่อได้รับการสนับสนุนจากระบบสังคมที่เขาเป็นสมาชิกอยู่

ความเชื่อ

ประชาชน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น
1. คนส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน	54	46	6
2. คนส่วนใหญ่มักจะเอาเปรียบผู้อื่น เมื่อมีโอกาส	37	54	3
3. คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจความรู้สึกของ ผู้อื่นนอกจากครอบครัวและเพื่อนสนิท	26	72	2
4. การโตเข้าไปสู่การเป็นชนชั้นที่สูงกว่าที่ เป็นอยู่เป็นเป้าหมายสูงสุดของทุกคน	44	53	3
5. คนส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์และจริงใจ	a2	16	2
6. การมีเงินมากๆ เป็นขอยศปรารถนา ของทุกคน	50	50	0
7. คนส่วนมากมักจะซีเกียดและไม่ยอม ทำงานถ้าเขาไม่รู้สึกว่าเขาจะต้องทำ	15	a3	2
a. คนส่วนใหญ่ไม่ต้องการมีเสรีภาพในการ ตัดสินใจ	36	57	5
9. คนส่วนใหญ่ต้องการการยอมรับจากเพื่อน	65	25	9
10. คนส่วนใหญ่ไม่มีความสามารถที่จะแก้ไข ปัญหาของตน เขาต้องการความช่วยเหลือ เหลือจากผู้อื่น	7	91	2
71. คนส่วนใหญ่มีความสามารถที่จะแก้ไข ปัญหาของตน ถ้าเขามีโอกาสที่จะทำได้	87	11	2

ความเชื่อ

การ เป็นผู้นำ

	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น
1. รูปแบบของการ เป็นผู้นำที่ดีที่สุด คือ เลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้ดำรงตำแหน่งผู้นำและปล่อยให้เขาตัดสินใจในสถานการณ์ที่สำคัญ ในระหว่างที่เขาดำรงตำแหน่ง	33	67	0
2. รูปแบบของการ เป็นผู้นำที่ดีที่สุด คือ เลือกบุคคลที่จะช่วยสมาชิกกลุ่มแสดงออกซึ่งความต้องการของเขาและช่วยหาวิธีการที่ง่าย ๆ ในการแก้ไขปัญหา	81	18	3
3. หน้าที่ของการ เป็นผู้นำ คือ การ เรียนรู้ และการฝึกอบรม เพื่อให้เป็นผู้นำที่ดีที่สุด	60	29	11
4. การ เป็นผู้นำที่ดี ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ บุคคลอาจจะ เป็นผู้นำที่ดีในสถานการณ์หนึ่งแต่อาจจะ เป็นผู้นำที่เลวในอีกสถานการณ์หนึ่ง	89	8	3
5. ทุกคนมีความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ของการ เป็นผู้นำ	72	22	6
6. สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ไม่สามารถทำการตัดสินใจที่ดีแก่กลุ่มได้	28	69	3

ความเชื่อ

การเป็นผู้นำ		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น
7.	สิ่งที่ผู้นำส่วนใหญ่ขาดคือความรู้ และทักษะ ในการทำงานกับ กลุ่ม	47	48	5
8.	ผู้นำส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความ เชื่อมั่นในความรู้และความ สามารถของสมาชิกกลุ่ม	56	36	8
9.	ผู้นำส่วนใหญ่ มีความเชื่อมั่น ในความสามารถของการเป็น ผู้นำของเขา	43	49	8
10.	บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ มักจะได้รับการทำงานมาก กว่าจะได้รับการชมเชย	31	67	2

ความเชื่อ

การศึกษา	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น
1. มุคคตต้องการ เรียนถึงชั้น อุดมศึกษาเป็นอย่างต่ำ	62	35	3
2. การศึกษาในปัจจุบันนี้ต้อง การให้มีความรู้เชี่ยวชาญ	62	36	2
3. การศึกษาที่เด็กได้รับใน ปัจจุบันนี้ดีกว่าเมื่อ 25 ปีก่อนมาก	14	86	0
4. การฝึกทักษะในโรงเรียน มัธยมปัจจุบันนี้ดีกว่าเมื่อ 25 ปีล่วงมาแล้ว	58	19	23
5. ความต้องการของครูผู้สอนคือ ความสามารถรอบรู้ในเนื้อ หาของวิชาการ	32	54	4
6. ความต้องการของครูส่วนใหญ่ คือต้องการรู้เกี่ยวกับ วิธีการสอน	80	17	3

ความเชื่อ

การศึกษา

	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น
7. ทุกคนต้องการ เรียนภาษา ต่างประเทศอย่างน้อย 1 ภาษาหรือมากกว่า ภาษา	51	43	6
8. กิจกรรมนอกหลักสูตรของ โรงเรียนสิ้นเปลืองเวลา มากและไม่ค่อยมีประโยชน์ ต่อวัตถุประสงค์ของการ ศึกษา	8	90	2
9. ความเชื่อ ศีลนคติ และ พฤติกรรมของครูไม่เกี่ยว กับการที่เขาจะถูกจ้าง หรือไม่ มีเพียงสิ่งหนึ่ง ที่สำคัญก็คือความรู้ในเนื้อ หาวิชา และความสามารถใน การสอนอย่างมีประสิทธิภาพ	32	65	
10. จุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ ควรจะทำให้บุคคลสามารถ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและ ประสบความสำเร็จในสังคม ที่มีการแข่งขันกันตลอดเวลา	78	16	